

csúcsok hava rózsaszínbe fordul a lenyugvó Nap fényében, s lent az utak keresztül-kasul szelik a tájat, összekötvé egyik várost a másikkal. Nehéz elfogadni, hogy mindez csak parányi csúcske egy nyomasztóan ellenséges Univerzumnak. [...] Az Univerzum megértését célzó kutatás egyike azon kevés dolgoknak, amelyek az emberi létet egy kevéssel a komédia fölé emelik, s valamit kölcsönöznek neki a tragédia méltóságából.” (S. Weinberg)²

Fatalizmus. Remény. Költői fikció. Van Gogh gomolygó éjszakai égboltja. Spirális csillagködök, galaxisok. A röntgenfilm kékes transzparenciája. A monitor villódzása. Nikon optikám motívumkeresője. A Fresnel-lencse káprázata. Házi teleszkópom kör alakú képmezője. A Hubble űrteleszkóp és a Nagy Hadronütköztető. Hermész Triszmegisztosz Tabula Smaragdinája.

„Az egyetlen elv, amely nem vet gátat a fejlődésnek: minden mehet... Káosz nélkül nincs tudás. Az ész gyakori elutasítása nélkül nincs fejlődés... Mert ami »pongyolóságnak«, »káosznak«, »megalkuvásnak« tűnik..., annak rendkívül fontos szerepe van éppen azokban az elméletekben, amelyeket mai tudományos ismereteink legfontosabb alkotóelemeinek tartunk... Ezek a »szabálytalanságok«, »hibák« előfeltételei a fejlődésnek.” (P. Feyerabend)³

Mikrokozmosz és makrokozmosz...

A összetettség megközelítésmódja hasonlít a taoizmushoz. A taoizmusban nincs eredendő rend, a világegyetem örökké változik. Az elemek mindig ugyanazok, de folyton átrendeződnek. Olyan ez, mint a kaleidoszkóp: a világ csak változó mintázat, ami részben ismétli önmagát, de sohasem egészen. Mindig új és mindig más. [...] Mi magunk is a természet részei vagyunk. Nincs határ a tevő és a tett között, mert mindannyian ugyanannak az összefogó hálónak vagyunk a részei. (Brian Arthur)⁴

A homokszemcsék között, a végtelen űrben, makulányi-molekulányi figurák bukkannak elő, spórák, embriók, csillaggyermek. Folytatódik a galaktikus útinapló.

„És most, a csillagok közt, a fejlődés új célok felé tört. Már nem építettek űrhajókat. Ők voltak az űrhajók.

De a »gép-én« ideje is hamar elmúlt. Szüntelen kísérleteik során megtanulták, hogyan kell a tudásukat magában az űr szerkezetében tárolniuk, és gondolataikat a fény fagyott hálójában megővniük az örökkévalóságig. Sugártestekké váltak, s megszabadultak végre az anyag zsarnokságától.

Egyszerre átalakultak energiává, s levett héjuk egy darabig még ezernyi világban járta haláltáncát, majd megette a rozsda. [...] De májdhogynem isteni hatalmuk ellenére sem feledkeztek meg teljesen eredetükről, a régvolt tenger meleg iszapjáról.” (A. C. Clarke)⁵

A zsinagóga derengő terében padlótól a mennyezetig érő oszlop. Középen a világtengely. Fáklyaként sugárzó jelenés, megjelöli a fizikai és szellemi teret és ezen a háromdimenziós anyaföldön a függőlegest. Az oszlop törzse maga a Tejút, a galaxisunk. Az embernek kedve lenne mellébújni, csillagfénynél melegedni. Ég és föld összekötött. Mióta és meddig világít az örökmécses?

Ha végülis sikerül megtalálnunk a teljes, egyesített elméletet, idővel legalább a legfontosabb elveket érthetővé kell tennünk mindenki számára... [...] Akkor pedig mi mindannyian, tudósok, filozófusok, hétköznapi emberek együtt boncolgathatjuk: miért létezzünk, mi és a világegyetem? Az emberi értelem leghatalmasabb diadala lesz, ha erre a kérdésre választ találunk – mert akkor megismerjük Isten gondolatait. (S. W. Hawking)⁶

A délutáni két óra kiteljesíti Somorjai Kiss Tibor alkotói szándékát. A terem homlokzati falán a kerek ablakok kéken sugárzó foltján megjelenik az ablakács kalligráfiája: két egybefonódó háromszög, a hatágú csillag. A művek végleg összefonódtak a helyszínnel. „Déjà vu” érzés. Duruzsolást hallok. Fűlsiketítő a csönd és hallgatásom az égbe kiált...

Budapest, 2009. szeptember – december

2 Steven WEINBERG: *Az első három perc*, Budapest, Gondolat, 1982

3 Paul FEYERABEND: *A módszer ellen*, 1975. In: Richard APPIGNANESI – Chris GARRATT: *Nesze neked posztmodern*, Budapest, Ikon Kiadó, 1995

4 Ziauddin SARDAR – Iwona ABRAMS: *Kaoszelmélet másképp*, Budapest, Edge 2000 Kft.

5 Arthur C. CLARKE: *2010. Második űrodüsszeia*, Budapest, Koszmosz Könyvek, 1985

6 Stephen W. HAWKING: *Az idő rövid története*, Budapest, Maecenas Kiadó, 1989

Erdély Dániel

Lukács Andrea látótere

📍 The WineBAR, Budapest

📅 2010. január 7 – február 11.

■ Ez maga a zeneiség. Ahogy megismertem, rögtön szituációt teremtett. Annnyira kizárólagos a lénye és a művészete, hogy az embernek eszébe se jut másképp látni, legfeljebb borzong egy kicsit. Van Gogh levágta a fülét. Andrea a szemével hall és a szájával néz. Eléneke a világból kapott jelenségeket. Megörökíti és mégis elvakít. Elvakítja a füleinket egy tragédia, egy sikoly egy katasztrófa motívumaival, futamaival. A tornádó egy trilla, a cunami egy sordino, a téli hóvihár pedig egy toccata. Egyéni világát hamar, szinte drámai gyorsasággal megtalálta. A Tornádó megfestésével létrehozta programadó főművét. Nem lehet kikerülni a hasonlatot: ez a művészet zenei jelleget öltött, de nem a hagyományos eszközökkel. Nem úgy, ahogy az impresszionisták, a konstruktivisták és a modernek csinálták, akiknél a motívumok az egyszerűség elemei. Épp fordítva: LUKÁCS ANDREA motívumai a világ hírei, impulzív ikonjai, a híradásokat megtöltő riadalompasztillák, félelem és pánik monstroomok. De ezekkel játszik, örömmel és szeretettel, sőt élvezettel és vidáman fest. Miután elkészült egy-egy munkával, azt sokáig hallgatja, közben dúdol. Belső látásával összesodorja a hangulatokat. Hangokká változnak a színek, zeneművé a képi motívumok.

Úgy ismerkedtünk meg, hogy benyitottam egy terembe a májusi kiállítások idején. Egy bútorhalom előtt ült egy széken, elmélyülten hallgatott egy képet, amely homokkal leszórt nőt ábrázolt. Kérdeztem: ezt ki festette? Egy barátom – mondta. Ez valami remek performansz – válaszoltam, nem is nézem meg a többiek kiállítását. Gratulálok. Aztán átmentünk a büfébe meginni egy üdítőt. Mondta, hogy a Vörösmarty Moziban van az ő kiállítása, megnézhetjük délután, ha pontosan 4-kor a Nemzeti Múzeumnál leszek. Az a környék számomra sokat jelent. Nem csak a Kálvin téri Fabulon reklám hűlt helye miatt, amelyet apámmal jópár éve egy hideg téli estén ragasztottunk fel az egyik tűzfalra, hanem a Szabó Ervin Könyvtár, a Kossuth Klub, a Kis Korona presszó és a közeli zongorabolt miatt is szeretem ezt a városrészt. Vittem neki egy fél pár sárga fülbevalót. Annyi pénz volt nálam, és gondoltam, a festőlányok szívesen hordják féloldalasan. Örült neki. Aztán megnéztük a képeit. Szokatlan és értelmezhetetlen érzéssel töltöttek el. A neofaue irányzat alkotásai ötlöttek fel bennem – és valamiféle romantika? Mindez Vörösmarty neve alatt? Andrea évekig zongorázott, hegedült és mindig rajzolt. Alapvetően kedves és nagyon szórakozott. Egy dolog azonban mindig kihozza a sodrából. Amikor azt bizonygatják, hogy szomorú vagy instabil lenne.

LUKÁCS ANDREA
Ego Ballet, 2009,
olaj, vászon,
40 x 50 cm

LUKÁCS ANDREA
Hóvihar, 2009,
olaj, vászon,
118 x 158 cm

Ha valaki ilyesmit említ, akkor nagyon bosszankodik, sőt, kifejezetten tiltakozik. Meglepő élelénységgel és őszinte dühvel utasítja vissza az efféle vádakat. Azt hiszem, jól értem, hogy ő azon kivételes emberek közé tartozik, akik „köszönik szépen”, de jól vannak, sőt, boldogok, sőt, jól szórakoznak. Nem csupán szórakozott. Remélem, hogy szórakozni is fog, és sokat tud majd festeni – azaz énekelni –, ha kap hozzá elég vásznat.

A terem ajtaján, amelyben első találkozásunkkor ült, egy cédulára ez volt írva: Itt nincs kiállítás.

Tihanyi Lajos

Kétszer kettő

Halász Péter Tamás, Szarka Péter:
Partíció_ / Partition_

➔ **acb Kortárs Művészeti Galéria, Budapest**

➔ **2009. október 29 – december 4.**

Baditz Gyula / Bölcskey Miklós:
Fényérzékeny terület / Photosensitive area

➔ **Viltin Galéria, Budapest**

➔ **2009. október 28 – november 28.**

■ Párhuzamokat mindig lehet találni. Két művész közös kiállításán ez egyáltalán nem nehéz feladat. A véletlen azonban úgy hozta, hogy szinte egyszerre, de egymástól teljesen függetlenül nyílt meg két „progresszív-páros” kiállítása is a Viltinben és az acb Galériában. Az alig egyhónapos konstelláció egy érdekes, kettős összevetéseken alapuló játék lehetőségét vetette fel: az egymástól elsöre távolinak tűnő koncepciók között ugyanis rengeteg asszociációs

ugrás és előre nem sejtett egybeesés kínált intuitívan bejárható közös értelmezési tartományt.

A Viltin Galériában kiállító BADITZ GYULA és BÖLCSKEY MIKLÓS a fény misztikus természetének alkímiáját állította a figyelem középpontjába a szobrászat és fényképészet perspektívájából. Eközben a *Partíció* című kiállításon HALÁSZ PÉTER TAMÁS és SZARKA PÉTER a digitális kultúra felől közelítve szembesítette a fogyasztói társadalmat saját ikonjaival és rituáléival. A sík és a tér médiumainak kettőse azonban itt is jelen volt, hiszen Halász installációkkal és objektakkal dolgozik, Szarka pedig a 3D-s szoftvekekkel létrehozott virtuális világok képei után ezúttal digitálisan manipulált fotókon fordul szembe a kritika tárgyát képező valósággal. Sok szempontból újdonságot jelent a szürkeárnyalatos munkái valójában talált képek, amelyek azonban csalhatatlanul leleplezik a kortárs valóságunk, társadalmi létezésünk fonákságait, rejtett mintázatait. Ez még akkor is igaz, ha a megörökített tárgyak és jelenetek értelmezésén mindig csavar egyet az eredeti kontextusukhoz képest. Sőt, valójában éppen emiatt működik a dolog.

A premier plánból lekaptott és így a beazonosítható környezettől megfosztott koszorúkról például még a felirat is hiányzik. Így, minden kapaszkodó híján, értelmezhetetlen mementókká válnak, még ha egyébként a Hősök terén kerültek is rögzítésre. Erre a megközelítésmódra rímelt az *Idős magyar férfi és turista* (2009) párosa is, amely mintha a Vajdahunyad-várban napról napra kötelezően megszülető zsánerképek közül idézne. A csuklyáját arcába húzó figura a névtelen krónikás mellett akár így egyszerű geg is lehetne, a korábbi gondolatmenetet követve viszont a kortalanság és a mulandóság kettőseire felépített memento moriként is értelmezhető. Hasonló, csendesesen ironikus húrokat penget az *Itató* (2009) sorozat is, amely egy sokak számára meghitt bevásárlóközpont enteriőrt csavar meg, állít a fejét tetejére ezúttal szó szerint: a tőtágast álló fotókon a dekorációként a plafonról lógó őszallatok helyet és szerepet cserélnek a pláza-mindennapok résztvevőivel.

A látható világ, a megszokott köztetek „megfordítása”, átalakítása a fotográfiai képalkotás legegyszerűbb módjaival régóta kísérletező BÖLCSKEY MIKLÓS nagy sikerű *Camera Obscura Performance*-ának is fontos eleme. A Viltin Galéria a németországi, jénai performansz (2009) képein és fotódokumentációján keresz-

BÖLCSKEY MIKLÓS
Camera Obscura
Performance
Jena project 9, 2009,
lambda print, 82 x 57cm

BADITZ GYULA
Zahir, 2008, méhviasz,
acél, 50 x 50 x 50 cm